

Årlig melding 2016

Nasjonal koordineringsenhet
for dom til tvungent psykisk helsevern

Om Nasjonal koordineringsenhet for dom til tvungent psykisk helsevern

I 2008 anbefalte Mæland – utvalget i sin rapport *Etterkontroll av reglene om strafferettslig utilregnelighet, strafferettslige særreaksjoner og forvaring* en nasjonal utvidelse av den opprinnelige Koordineringsenheten for dom til behandling i Helse Sør – Øst. Justis- og politidepartementet fulgte opp forslaget i påfølgende høringsnotat i desember 2008. Departementet foreslo å lovregulere enhetens drift og register, samt opplysningsplikt mellom aktørene og enheten. I Prop. 108 L (2011 – 2012) ble forslaget fremmet for Stortinget. Nye bestemmelser i psykisk helsevernloven trådte i kraft 01.07.2012.

Nasjonal koordineringsenhet for dom til tvungent psykisk helsevern (heretter Nasjonal koordineringsenhet) sin drift er hjemlet i psykisk helsevernloven § 5 – 2a.

Nasjonal koordineringsenhet skal primært:

- Utarbeide og oppdatere retningslinjer for samhandling ved iverksettelse og gjennomføring av dom til tvungent psykisk helsevern
- Føre register som gir nødvendig oversikt over personer som er dømt til tvungent psykisk helsevern
- Sørge for at alle parter har den informasjonen som er nødvendig for at de lovpålagte oppgavene skal kunne løses på best mulig måte

Nasjonal koordineringsenhet er organisert under Oslo universitetssykehus HF og Regional sikkerhetsseksjon, Helse Sør – Øst.

FAGRÅDET

Førstestatsadvokat Berit Sagfossen

Cand. jur fra Universitetet i Oslo 1987. Har jobbet som statsadvokat ved Oslo statsadvokat-embeter siden 1997, og som førstestatsadvokat/avdelingsleder fra 2004.

Har hatt et særlig oppfølgings- og fagansvar for særreaksjons- og forvaringssaker ved embetet fra ikrafttreddelsen av disse reaksjonene 01.01.2002. Var en av initiativtagerne til det som nå er blitt Nasjonal koordineringsenhet for dom til tvungent psykisk helsevern.

Førstestatsadvokat Bjørn Kristian Soknes

Cand. jur fra Universitetet i Oslo 1978. Førstestatsadvokat i Økokrim, statsadvokat og avdelingsleder ved Oslo statsadvokatembeter i perioden 1993 - 2003, statsadvokat i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane 2003 - 2008, førstestatsadvokat og embetsleder i Trondheim siden 2008. Leder av Riksadvokatens arbeidsutvalg vedrørende undersøkelse av kvaliteten på etterforskning av voldtektssaker. Nestleder i utvalget som leverte NOU 2008:4 "Fra ord til handling".

Politiadvokat Tina Bjarkø Helleland

Cand. jur fra Universitetet i Oslo i 1997. Har arbeidet i politiet siden 2000, og som politiadvokat ved Oslo politidistrikt, Seksjon for Volds- og seksualforbrytelser siden 2009.

Har særlig oppfølgings- og fagansvar for særreaksjons- og forvaringssakene.

Seniorkonsulent/Jurist Øyvind Holst

Cand.jur.1995, jobbet i påtalemyndigheten, domstolene og Helse Sør Øst. Skriver doktorgradsavhandling om samfunnsvern i helsevesenet.

Psykiater Siri Anita Medalen

Ferdig utdannet lege i 2004. Har jobbet i allmennpraksis før hun i 2008 begynte å jobbe i psykiatrien. Har jobbet i sikkerhetspsykiatrien fra 2011. og var ferdig utdannet spesialist i psykiatri i 2014. Jobber som overlege ved lokal sikkerhetspost i Helse Stavanger HF.

Hun har faglig ansvar for en rekke pasienter underlagt dom til tvungent psykisk helsevern og har også jobbet som fengselslege i 3 år.

Psykologspesialist Anne Lill Ørbeck

Utdannet ved Universitetet i Oslo. Har jobbet med forskning og senere undervisning ved Universitetet i Oslo, dette i ca. 25 år innenfor fagfeltet diagnostikk og utredning. Har ansvar for det samme i Norsk Psykologforening i spesialiteten klinisk voksenpsykologi. Hun har faglig ansvar for flere pasienter underlagt dom til tvungent psykisk helsevern.

RETNINGSLINJEN

Retningslinje for samhandling ved iverksettelse og gjennomføring av dom på over til tvunget psykisk helsevern ble sist revidert i august 2016.

NETTSIDE

Koordineringsenhetens nettside inneholder informasjon om særreaksjonen, lovverk og generelt om gjennomføring av dom, samt redegjørelser rundt ulike problemstillinger.

Her finnes også siste versjon av retningslinjen som utfyller lovverket som regulerer etablering og gjennomføring av dom på overføring til tvunget psykisk helsevern, samt mal for utarbeidelse av statusrapporter.

www.nasjonalkoordineringsenhet.no

UNDERVISNING OG VEILEDNING

Nasjonal koordineringsenhet arbeider aktivt med å spre kunnskap om gjennomføring av særreaksjonen, dom på overføring til tvunget psykisk helsevern. I 2016 har Nasjonal koordineringsenhet holdt foredrag/undervisning ved:

- Lovisenberg Diakonale Sykehus AS
- Oslo universitetssykehus HF, Søndre Oslo DPS
- Vestre Viken HF, seksjon sikkerhet
- Kontaktmøte sikkerhetspsykiatri Helse Sør – Øst RHF
- Regionalt forum, Regionale sikkerhetsavdelinger

STATUS

Pr. 31.12.2016 var det 177 pasienter under aktiv gjennomføring av dom til tvunget psykisk helsevern. Av disse var 103 innlagt *med* døgnopphold, 74 *uten* døgnopphold, mens 1 pasient er overført iht. phvl § 5 – 6 (Overføring til anstalt under kriminalomsorgen).

Fordelingen på de respektive regionale helseforetakene er som følger:

<i>Nasjonal oversikt over pasienter med dom på overføring til tvungent psykisk helsevern pr. 31.12.16</i>						
Regionalt helseforetak	Antall nye domfelte i 2016	Aktive domfelte totalt	Med døgnopphold	Uten døgnopphold	Antall opphør	Antall innbyggere i opptaksområdet**
Helse Nord	0	12	11	1	0	484 114
Helse Midt-Norge	3	17	23	5	1	720 931
Helse Vest	3	33*	23*	10	2	1 102 694
Helse Sør-Øst	13	115	57	58	5	2 949 614
Totalt	19	177	103	74	8	5 257 353

* Overføring til anstalt under kriminalomsorgen, phvl § 5-6

** Pr. 31.12.16. Kilde: Statistisk sentralbyrå

I 2016 fikk 19 personer sin første dom til overføring til tvungent psykisk helsevern.

Det var i alt 8 opphør av dom til overføring til tvungent psykisk helsevern i løpet av 2016. Av disse ble 5 administrativt opphørt av ansvarlig statsadvokat, mens 3 opphørte som følge av rettslig kjennelse.

DOMFELTE UTEN OPPHOLD

Pasienter med dom til overføring til tvunget psykisk helsevern som er begjært utvist/ikke har oppholdstillatelse i landet er utfordrende for helsevesenet. Disse pasientene har begrensede rettigheter i landet og opptar ofte plasser i sengeposter lengre enn hva som anses som nødvendig ut i fra et samfunnsvern hensyn.

Endringer i Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven, 2008) ble satt i kraft fra og med 1. mai 2015. Stortinget endret utlendingsloven § 72 (nytt annet ledd) og samme lov § 124 (nytt fjerde ledd) samt gitt et nytt femte ledd straffeloven (2005) § 65 mv. for å legge til rette for utvisning av utlendinger som er dømt til tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg. Det vises i denne sammenheng til Prop. 34 L (2014-2015) og Innst. 176 L (2014-2015)

ENDRINGER I STRAFFELOVEN (2005) MV. LOVVEDTAK 46 (STRAFFERETTSLIGE SÆRREAKSJONER M.M)

Med virkning fra 01.10.2016 er det gjort endringer i straffeloven (2005) og psykisk helsevernloven (1999) som får betydning for dom til overføring til tvungent psykisk helsevern.

I straffeloven (2005) § 62, første ledd, annet punktum heter det seg at:

Overføring til tvungent psykisk helsevern, jf. psykisk helsevernloven kapittel 5, kan også idømmes en lovbrøyer som er straffri etter § 20 bokstav b eller d når han har begått gjentatte lovbrudd av samfunnsskadelig eller særlig plagsom art, dersom det er nødvendig for å verne samfunnet eller andre borgere mot slike lovbrudd og vilkårene i fjerde ledd er oppfylt.

I Innstilling 179 L (2015 – 2016) vises det til at lovbrudd av samfunnsskadelig eller særlig plagsom art angir en nedre grense som skal gi grunnlag for strafferettslig særreaksjon uten at disse lovbruddene er spesifisert.

§ 65, tredje ledd, nytt annet punktum skal lyde:

Ved særreaksjon idømt på grunnlag av lovbrudd som nevnt i § 62 første ledd annet punktum, kan det ikke begjæres opphør før seks måneder etter at overføringsdommen eller dom som nekter opphør er endelig.

Reglene for begjæring om opphør er annerledes for domfelte som har begått gjentatte lovbrudd av samfunnsskadelig eller særlig plagsom art, da det kan begjæres opphør etter seks måneder for denne gruppen i motsetning til 1 år for pasienter dømt til overføring til tvungent psykisk helsevern etter opprinnelig lovtekst.

§ 65 fjerde ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Særreaksjon idømt på grunnlag av lovbrudd som nevnt i § 62 første ledd annet punktum skal senest opphøre tre år etter overføringsdommen.

Denne særreaksjonen kan ikke opprettholdes/forlenges, i motsetning til øvrige særreaksjoner.

Pr. 31.12.2016 har det ikke falt noen dom på overføring til tvungent psykisk helsevern på dette grunnlaget.

Nasjonal koordineringsenhet
for dom til tvungent psykisk helsevern

Telefon:

66 90 87 58

E-post:

koordineringsenheten@ous-hf.no

Postadresse:

Nasjonal koordineringsenhet for dom til tvungent psykisk helsevern
Regional sikkerhetsseksjon
Sykehusveien 18
1385 Asker